

Työn määritelmät ja seksuaalisuuden normit opiskelijoiden tekemässä seksityössä

Seksityö on ilmiönä moraalisesti latautunut ja vahvasti sukupuolittunut. Se ulottuu monitahoisesti yhteiskunnallisiin kerrostuksiin määrittyen ajallisen ja paikallisen kontekstinsa kautta, jolloin se on jatkuvassa muutoksessa¹. Monilta osin piiloon jäävästä ilmiöstä seksityöhön sisältyy huomattavasti hiljaista tietoa, jonka tutkiminen mahdollistaa muun muassa sukupuoliin, seksiin ja seksuaalisuuteen liittyvien asenteiden valottamisen. Samalla sen kautta voi havainnoida yhteiskunnassa vallitsevia valtasuhteita ja kategorisointeja.

Artikkelissani tarkastelen työlle annettuja moninaisia merkityksiä opiskelijoiden tekemässä seksityössä. Arvioin kaupallisen seksin alalla tehtyihin töihin liittyviä kokemuksia suhteessa muilla aloilla työskentelyyn sekä siviilielämään. Tämän rinnalla lähestyn seksuaalisuuden, kunniallisuuden ja puhtauden normeja ja odotuksia pohtien, miten ne ilmenevät seksityötä tekevien opiskelijoiden kokemuksissa, yhteisön asenteissa ja kulttuurisissa merkityksissä. Huomioin erityisesti sen, miten seksityötä hahmotellaan suhteessa yhteisöön ja muihin ihmisiin.

Teoreettisesti nojaan erityisesti seksityötutkimukseen, jonka ohella sovellan seksuaalisuutta, naiseutta, äitiyttä, tabua ja stigmaa eli häpeäleimaa käsitteleviä tutkimuksia. Kaupallista seksiä on tutkittu etenkin yhteiskunta- ja sosiaalitieteissä, joissa on kartoitettu muun muassa yllirajaista seksityötä, seksipalveluiden kuluttamista ja seksityön esiintymistä suomalaisessa yhteiskunnassa². Oikeustieteissä kaupallista seksiä on tutkittu siihen liitty-

vän tai sitä sivuavan lainsäädännön näkökulmasta³. Kaupallinen seksi on myös huomioitu muun muassa historian tutkimuksessa ja terveystieteissä⁴. Seksuaalisuutta, naiseutta ja stigmaa on puolestaan käsitelty laajalti yhteiskunta- ja sosiaalitieteissä, kulttuurintutkimuksessa ja uskonnotutkimuksessa⁵. Eri tutkimusten ja tieteenalojen yhdisteleminen mahdollistaa yksipuolisen tai yksinkertaistavan näkemyksen välttämisen seksityön kaltaista monitahoista ilmiötä käsitellessä.

Kaupallista seksiä käsittelevää tutkimusta tarkasteltiin pitkään medikalisoivasta näkökulmasta, jolloin huoli seksitaudeista ja oletukset alalla toimivien naisten poikkeavuudesta ja häiriintyneestä seksuaalisuudesta olivat etualalla. Myös seksityöntekijöiden tarkastelu uhriuden näkökulmasta on ollut tyypillistä. Tähän lähestymistapaan sisältyy usein oletus, ettei alalla voi toimia omasta vapaasta tahdosta.⁶ Nykypäivänä seksityötutkimuksen tutkimuksellisessa keskiössä on annettu yhä enemmän painoarvoa sukupuolten välisille suhteille, seksuaalisuudelle ja työlle. Työn ja vaihdon käsitteiden on kuitenkin kritisoitu jääneen valitettavan vähäiselle huomiolle tutkimuksen painottuessa vahvasti seksin ympärille. Samoin hyväksikäytön ja vapaavalintaisen seksityön välisen kahtiajaon on todettu jättävän varjoonsa työn, ammatin ja erilaisten työhön sisältyvien verkostojen laaja-alaisen ymmärtämisen.⁷

Seksityössä on työn, seksuaalisuuden, seksin ja sukupuolen lisäksi kyse myös normeista ja yhteiskunnan ja yksilön välisestä suhteesta. Samoin luokka, kansallisuus ja etnisyys nousevat keskeiseen asemaan hallinnan rakenteista puhuttaessa⁸. Naiseutta, seksuaalisuutta ja stigmaa käsittelevien tutkimusten yhdistäminen seksityötutkimukseen tarjoaa välineitä lähestyä muun muassa naiseuteen liittyviä luokitteluja ja muita yhteiskunnassa vallitsevia kategorisointeja. Näistä lähtökohdista mahdollistuu yhteiskunnan asenneilmapiirin ja valtarakenteiden monitahoinen tarkastelu.

Seksityötutkimusta ja laajempaa keskustelua kaupallisesta seksistä ohjaavat yhteiskunnassa kulloinkin valloillaan olevat asenteet ja kysymyksenasettelut, joissa tapahtuu sosiaalisten, juridis-

ten, uskonnollisten ja taloudellisten muutosten myötä paikoitellen hyvinkin nopeaa vaihtelua. Esimerkiksi muuttuvalla lainsäädännöllä voi olla näkyvä vaikutus siihen, millaisena seksityö yhteiskunnassa näyttäytyy. Erilaisten muutosten yhteydessä myös yleisiä seksuaalinormeja neuvotellaan uusiksi, jolloin suhtautuminen seksiin ja seksuaalisuuteen voi heilurin lailla heilahtaa moraalipaniikista suoranaiseen pitkästymiseen.⁹

Sen lisäksi että yhteiskunta itsessään on jatkuvassa muutoksessa, myöskään kaupallinen seksi ei ole selkeärajainen ja helposti määriteltävä ala. Siihen liittyvä käsitteistö on moninaista, ja eri tutkijat tekevät erilaisia linjauksia ja rajauksia esimerkiksi palveluita määritellessään, alalla työskentelevistä puhumattakaan. Pelkästään seksityön tai kaupallisen seksin määrittely voi osoittautua haasteelliseksi, samoin kuin seksityöntekijän määrittely.

Karkealinjaisen määritelmän mukaan seksityö on vähintään kahden osapuolen välistä vaihtoa, jossa seksiä tai seksuaalista stimulaatiota vastaan maksetaan ei-seksuaalinen korvaus. Useimmiten korvaus maksetaan rahana, mutta myös päihteitä, ruokaa, matkoja ja erilaisia materiaalisia hyödykkeitä, kuten vaatteita, käytetään korvauksena palveluista.¹⁰ Kyseisiä korvauksia sekä esimerkiksi ravintolailallisia tai teatterikäyntejä voidaan tarjota myös lahjana rahallisen korvauksen ohella.

Palveluiden suhteen seksityön alaisuuteen luokitellaan kuuluvan etenkin niin kutsuttu klassinen seksi, johon yleisesti ajatellaan sisältyvän yhdyntä ja siihen mahdollisesti sisältyvä oraaliseksi ja/ tai intiimihieronta. Tämän lisäksi seksityöksi määritellään thaihierontapaikoissa tarjottava intiimihieronta, seksiä tai seksuaalista stimulaatiota sisältävät seuralaispalvelut ja erikoispalvelut, joihin lukeutuvat muun muassa fetissi- ja BDSM-palvelut. Seksityön voi puolestaan luokitella kuuluvan osaksi laajempaa kaupallisen seksin tai seksi- ja erotiikkapalveluiden kenttää, johon sisältyy yllä mainittujen palveluiden lisäksi seksimessut, seksikaupat, seksielokuvateatterit, pornografia, seksivideot, eroottinen tanssi ja puhelinseksipalvelut.¹¹

Seksityön ja laajemman kaupallisen seksin välinen rajanveto on hyvin pitkälti keinotekoinen ja palvelee pääsääntöisesti ilmi-

ön tutkimuksellista rajaamista. Artikkelini kontekstissa käytän käsitteitä paikoitellen rinnakkain erityisesti silloin, kun taustoitetaan asenneilmapiiriä tai kunniallisen työn määritelmiä. Sisällytän kuitenkin kaupalliseen seksiin alan koko moninaisen kirjon, kun taas seksityön yhteydessä puhun alasta rajatummin. Tämän ohella puhun alalla työskentelevistä tai seksipalveluita tarjoavista, jolloin kuitenkin viittaa henkilöihin, joiden voidaan määrittää tarjoavan jotain seksityön alaisuuteen luokiteltavaa palvelua. Rajaus nimenomaan seksityöhön kaupallisen seksin laajan kentän sisällä auttaa rajaamaan artikkelin aiheen ulkopuolelle muun muassa pelkästään pornografian tai eroottisen tanssin alalla työskentelevät.

Seksityötutkimuksen nykylinjauksen mukaisesti en sen sijaan käytä artikkelissani prostituutiota teoreettisena käsitteenä, sillä siihen on todettu sisältyvän historiallista painolastia ja jopa halventavaa merkitysarvoa. Käytettävien käsitteiden valinta on ohjautunut myös sen mukaan, miten aineistoni seksityöntekijät itse puhuvat itsestään ja miten he toivovat heistä puhuttavan tieteellisessä kontekstissa. Omaa työtä tai asemaa määriteltessä korostuvat ilmaukset, kuten seksityöntekijä ja seksityöläinen sekä keikkojen tekeminen, mutta aineistossa ilmenee myös tarkentavampia käsitteitä, kuten escort tai seuralaispalveluntarjoaja. Vaikka seksityöntekijät itse saattavat käyttää itsestään ja alastaan lisäksi ronskimpia ilmaisuja, kuten huora, huoraaminen, portto tai hutsuilu, muilta toivotaan asiallisempaa kielenkäyttöä. Etenkin blogiaineistossa ilmausten käyttö on paikoitellen hyvin värikästä ja keskustelua herättävää, mitä voi osaltaan ohjata 2010-luvun seksityöblogien kielenkäytön konventiot. Haastatteluisia värikkäämpiä ilmauksia mainitaan käytettävän emansipaation keinona tai humoristisessa mielessä.¹²

Näistä rajanvedoista huolimatta on tärkeää todeta, etteivät kaupallisen seksin ja seksityön alaiset palvelut ole selkeästi eroteltavissa toisistaan, vaan alalla työskentelevä voi tarjota sekaisin eri palveluita. Siinä missä yksi kuvaa tarjoavansa rajatusti seuralaispalveluita, toisen tarjontaan sisältyy klassisen seksin lisäksi erikoispalveluita, seksivideoita ja pelkkää oraaliseksiä. Alalle

mahtuukin runsaasti erilaisia palveluntarjoajia hyvin moninaisista taustoista. Erilaisten perhe-, työ- ja koulutustaustojen lisäksi Suomenkin kontekstissa alalla työskentelee ihmisiä erilaisista etnisistä ja kulttuurisista taustoista, laajasta ikäskaalasta tai moninaisista seksuaalisista suuntauksista ja sukupuoli-identiteeteistä puhumattakaan. Seksityöntekijät ovat moninaisuudessaan tilastollisesti vaikeasti hahmoteltava joukko, minkä vuoksi arviot seksityöntekijöiden määrästä Suomessa ovat vaihdelleet muutamista sadoista kymmeniintuhansiin. Näitä arvioita on kuitenkin pidetty alimitoitettuina.¹³

Moninaisuudestaan huolimatta seksityö on selkeästi sukupuolittunutta. Suurin osa alalla työskentelevistä on naisia ja suurin osa asiakkaista puolestaan miehiä. Sukupuolen merkitys ilmenee myös siinä, miten kulttuuriset valtaajat ja sukupuolittamisen politiikka vaikuttavat edelleen yhteiskunnassa, vaikka sukupuolten tasa-arvoistuminen näkyy yleisellä tasolla muun muassa taloudellisen itsenäisyyden ja kouluttautumisen lisääntymisessä.¹⁴

Seksityön moninaisuus ilmenee myös ajankäytöllisissä raameissa. Suomalaista seksityötä voi luokitella ensinnäkin Suomessa asuviin sekä Suomessa vieraileviin seksityöntekijöihin. Tämän lisäksi seksityöntekijöitä voi jaotella alalla satunnaisesti ja päätoimisesti työskenteleviin. Itse lähestyn seksityötä Suomessa asuvien satunnaisesti alalla toimivien näkökulmasta, vaikka rajanvedot ovatkin häilyviä työn joustavuuden ja vaihtelevuuden vuoksi. Erityisesti seksityötä tekevien opiskelijoiden kohdalla ajankäyttöön vaikuttaa opintojen ja muun elämän asettamat raamit, jolloin alalla työskentelyn voi pääsääntöisesti nähdä olevan ainakin vuositasolla osa-aikaista tai satunnaista. Opiskelijastatusta ei kuitenkaan pidä oletusarvoisesti nähdä osa-aikaisuuden ehtona, sillä opintojen ja muiden töiden lomassa kaupallisella alalla on mahdollista työskennellä myös päätoimisesti.¹⁵

Taustoituksena toimii folkloristiikan alan pro gradu -tutkielmani *Huonoja naisia ja mystisiä olentoja: Subjektipositiot ja naisuuden myyttinen kuvasto opiskelijoiden tekemässä seksityössä* (2020), jonka kaksiosaista aineistoa tarkastelen artikkelissani tarkemman kehyksen kautta. Aineistoni koostuu viidestä vuonna

2015 toteutetusta puolistrukturoidusta haastattelusta ja viidestä *Blogspot*-alustalla julkaistusta blogista.

Haastateltavat löysin *Sihteeriopisto*-sivuston *Sexwork*-keskustelufoorumille ja *Seksitreffit*-keskustelufoorumille lisäämälläni haastattelupyynnöllä, jossa toivoin haastateltavikseni opiskelun ohella seksityötä tekeviä henkilöitä. Haastattelujen tallentamisesta ja käytöstä sekä tunnisteellisten tietojen poistamisesta laadin haastateltavien kanssa ennen haastatteluita sopimukset, joissa määritetään haastatteluaineiston jääminen anonymisoiduna omaan tutkimuskäyttöön ja säilytykseeni. Tässä yhteydessä sovittiin haastateltavien pyyntöä noudattaen, ettei aineistoa anneta säilytettäväksi toiselle taholle. Haastatteluäänitteet on tuhottu pro gradu -työn hyväksymisen jälkeen ja hallussani olevista litteroinneista on poistettu kaikki tunnistettavat tiedot, kuten nimet, koulutusalat ja paikkakunnat.

Blogit puolestaan valitsin haastatteluiden tekemisen jälkeen, jolloin otin viittä haastattelua tasapainottamaan viisi blogia. Blogien kirjoittajat olivat tunnistettavissa opiskelijoiksi sen perusteella, että se mainittiin suoraan blogin kuvauksessa tai tuotiin muutoin esille blogikirjoituksissa.

Aineiston henkilöt ovat hyvin moninainen joukko. He opiskelivat aineistoa kerätessä hyvin erilaisilla aloilla sekä koulutusasteilla ja asettuivat yli kymmenen vuoden ikähaarukkaan. Heillä oli myös erilaisia perhetaustoja ja asumismuotoja. Sen lisäksi että kaksi heistä oli äitejä, yksi heistä oli raskaana, mihin liittyviä tunteja hän käsitteli blogissaan. Näin suppean aineiston perusteella ei voi tehdä laajoja yleistäviä johtopäätöksiä. Sen sijaan tarjolla on näkymiä siihen, millaisina kulttuuriset merkitykset ja yleinen asenneilmapiiri näyttäytyvät tämän kapean aineiston puitteissa ja miten nämä piirteet linkittyvät laajempaan tutkimuskirjallisuuteen.

Menetelminä hyödynnän diskurssianalyysia ja brittiläisen sosiaaliantropologian strukturalistista linjaa edustavan Mary Douglasin symboliantropologiaa *Puhtaus ja Vaara. Ritualistisen rajanvedon analyysi* -teoksen (2000) näkökulmasta. Diskurssi-analyttinen lähestymistapani nojaa Arja Jokisen, Kirsi Juhilan ja

Eero Suonisen diskurssianalyysia käsitteleviin teoksiin¹⁶. Viitataan siis brittiläisen tradition kanssa vuorovaikutuksessa muotoutuneeseen suomalaisen yhteiskuntatieteen omaksumaan suuntaukseen, jossa kielenkäyttö näyttäytyy tekoina ja toimintana. Tässä yhteydessä tarkoitan diskurssilla sosiaalisen todellisuuden rakentamiseen käytettyä merkityssuhteiden kokonaisuutta. Seksityötutkimuksen kannalta diskurssianalyysissa huomionarvoista on etenkin vakiintuneiden merkitysten kyseenalaistamisen tarkastelu ja valtarakenteiden haastamisen kielelliset keinot. Olen kiinnostunut myös siitä, miten merkityssysteemeissä rakentuu tietynlaisia identiteettejä. Näitä lähestyn subjektipositivoiden eli kielellisesti tuotettujen kategorioiden kautta. Mary Douglasin teoriaa liasta ja saastasta puolestaan hyödynnän tarkastellessani maailman näkemistä kulttuuristen oletusarvojen määrittämien kategorioiden kautta. Tältä kannalta likaisuus Douglasin määritelmänä tarjoaa välineitä tarkastella seksityötä erityisesti yhteisön ulkopuolelle sulkemisen näkökulmasta.

Opiskelijat seksityöntekijöinä

Opiskelijoiden tekemää työtä kaupallisen seksin alalla määrittää vahvasti opintojen, muiden töiden ja siviilielämän asettamat ajankäytölliset raamit. Opiskelijat ovat monesti pienituloisia, ja opintojen ohella on usein rajalliset mahdollisuudet työskennellä. Opintojen ja elämisen rahoittaminen mainitaankin keskeisimpänä syynä seksityön tekemiseen aineistossani. Opiskelijoiden elämäntilanne ja siihen liittyvät taloudelliset puitteet ovat kuitenkin väliaikaisia, ja valmistumisen voi nähdä mahdollistavan siirtymän uusiin taloudellisiin ja ajankäytöllisiin puitteisiin, jolloin tarve seksityön tekemiselle päättyy – ainakin samoista lähtökohdista kuin opintojen aikana. Opiskelijana aloitettu seksityö ei kuitenkaan rajoitu aina pelkästään opintojen aikaiseen elämään, vaan seksityötä voidaan jatkaa valmistumisen jälkeen esimerkiksi satunnaisen keikkailun tasolla.¹⁷

Olen viime aikoina maksellut opintolainaani pois. Otin sitä, kun huoraamisessa hankitut rahat loppuivat. Varsinkin lainaa ajatellessa käy mielessä, että se voisi olla paljon suurempikin summa, jos en olisi keikkaa tehnyt. Ihan hyvän valinnan mielestäni silloin tein.¹⁸

Työstä joustaminen esimerkiksi parisuhteen, perhe-elämän tai opintojen ehdoilla on ominaista opiskelijoiden tekemälle seksityölle. Vaikka opiskelijat eivät olekaan homogeeninen joukko kaupallisen seksin alalla, aineistoni seksityöntekijöitä yhdistää nimenomaan opintojen ja siviilielämän merkitys suhteessa työhön. Sen lisäksi että seksityön tekeminen yhdistyy opintojen ja siviilielämän rajaamiin puitteisiin, yhdistyy se myös alhaisiin sosiaalietuuksiin. Opintoetuuksien heikentyminen suhteessa elinkustannuksiin onkin seksityötutkimuksessa huomioitu yhteiskunnallinen muutos, jonka epäillään osaltaan vaikuttaneen opiskelijoiden kasvaneeseen määrään kaupallisen seksin alalla¹⁹. Erilaisilla edellytyksillä ja erilaisten tarpeiden takia työskenteleville seksityö mahdollistaakin joustavat puitteet opintojen aikaiseen työhön. Näistä lähtökohdista ei olekaan ihme, että seksityö monesti koetaan ajankäytöllisesti ja taloudellisesti suotuisana vaihtoehtona muille opintojen aikana tehdyille töille tai opintolainan ottamiselle.

Seksityötä kuvataan tehtävän opintojen aikana pääasiallisesti elämän perustarpeiden kustantamiseksi. Perheellisen opiskelijan kohdalla tähän liittyy myös parempien elinolojen tarjoaminen lapselle runsaammasta yhteisestä ajasta monipuoliseen ruokavalioon ja jopa hyviin vakuutuksiin tai kalliimpaan päivähoitoon. Lisäksi elintason kohottaminen erotetaan elämän perustarpeiden kustantamisesta seksityön hyödyistä ja osittain motivaattoreistakin puhuttaessa. Tällöin viitataan itsensä hemmotteluun ja matkustamisen mahdollistamiseen, mutta myös samanlaisiin hyötyihin kuin lapsille tarjottavien parempien elinolojen kohdalla. Seksityön nähdään mahdollistavan esimerkiksi ulkomaille matkustamisen oman opiskelualan konferenssiin, mitä pidetään jopa mahdottomana ilman seksityön tarjoamia taloudellisia ja ajankäytöllisiä puitteita.

Perustarpeiden täyttämistä ja elintason kohottamista ei voidaan täysin erottaa toisistaan, vaan ne lomittuvat osin päällekkäin. Ajankäytöllisen joustavuuden ja taloudellisen hyödyn ohella seksityö näyttäytyy henkisellä tasolla suotuisana²⁰. Sosiaalisten taitojen kehittymisen nähdään palvelevan myös muilla elämän osa-alueilla, ja työssä saatu positiivinen palaute otetaan vastaan hyvän itsetunnon rakennusaineena.

Opiskelijoiden asema kaupallisen seksin kentällä näyttää keskimäärin hyväosaisena ja omista lähtökohdista säädeltävänä. Työtä on mahdollista tehdä anonymisti internetin mahdollisuuksia hyödyntäen ja asiakkaat tarkasti valikoiden. Seksityötä mainostavissa ilmoituksissa opiskelijana itseään mainostamista hyödynnetään jopa valttikorttina, joka houkuttelee asiakkaita. Seksityötä tekevät opiskelijat usein määritelläänkin kuuluvan keskiluokkaisen seksityön joukkoon, jolle keskeistä on hyvä neuvotteluasema suhteessa asiakkaisiin, hyvät tienestit, mahdollisuus toimia internetin välityksellä ja ammatillisten arvojen näkyminen. Tällaisia piirteitä sisältävän seksityön on havaittu olevan kasvussa Suomessa ja laajemminkin länsimaissa, mikä indikoitaa, että kasvava määrä seksityöntekijöitä työskentelee suhteellisen turvatuissa oloissa Suomessa.²¹

Seksityön riskit eivät kuitenkaan ulotu keskiluokkaiseen seksityöhön samalla tavalla kuin ne koskevat ravintoloissa, kaduilla ja muilla julkisilla paikoilla työskenteleviä seksityöntekijöitä. Vaikka stigma liittyy jollain tasolla koko kaupallisen seksin alaan, ei se kosketa kaikkia alan toimijoita tasapuolisesti, vaan kaupallisen seksin eri muotojen ja palveluiden suhteen vallitsee vahva kontekstisidonnaisuus²². Tällöin eri seksiaktien ja -suhteiden välillä niin kaupallisessa seksissä kuin seksissä yleensäkin vallitsee hierarkioita, jotka vaikuttavat siihen, että vain osa akteista ja suhteista mielletään turvallisiksi, terveellisiksi, kypsiksi, laillisiksi tai poliittisesti korrekteiksi²³. Kaupallisen seksin alalla tätä hierarkkisuutta määrittää vahvasti palveluista maksettavat korvaukset. Hierarkian pohjalle jäävät tällöin muun muassa kaduilla työskentelevät, Suomessa toimivat ulkomaalaiset ja seksityötä tekevät miehet. Pienempien tienestien lisäksi hierarkian pohjalle jäämi-

nen merkitsee usein myös vertaistukiverkkojen vähäisyyttä ja suurempaa alttiutta stigmalle ja muille seksityön riskeille, kuten väkivallalle tai paljastumisen uhalle.²⁴

Seksityöllä on sukupuolittuneen historiansa lisäksi yhteys myös sosiaaliseen luokkaan. Saija Ranz on artikkelissaan *Vieraimpana naisena* (2009) käsitellyt seksityön kulttuurihistoriallista kehystä, jonka avulla nykypäiväisen seksityön voi ymmärtää historiallisen ja kulttuurisen kontekstin muovaamana monitahoisena ilmiönä, jota on tarkasteltava kokonaisvaltaisesti eikä pelkästään esimerkiksi stigmasta käsin²⁵. Tällöin opiskelijoiden tekemää seksityötä voi yhtäältä tarkastella samassa joukossa matalapalkkaisten naisvaltaisten alojen kanssa, joihin se onkin monella tasolla rinnastettavissa. Toisaalta on huomioitava kaupallisen seksin sisällä vaikuttavat hierarkiat, joiden kannalta seksityötä tekevät opiskelijat ovat hyväosaisessa ja keskiluokkaisessa asemassa.

Osa-aikaduunarista amatööridominaan

Ajankäytöllisten ja taloudellisten raamien lisäksi opiskelijoiden tekemälle seksityölle on ominaista ammattilaisen ja amatöörin välisen eron pohdinta, ammatillisuuden ja asiakaspalveluasteen korostaminen, salailun moninaiset keinot ja työn fyysisyys sekä emotionaalisuus. Kaupallisen seksin töitä myös heijastellaan suhteessa muihin opintojen aikana tehtyihin töihin, minkä kautta arvioidaan yhteisön taholta koettuja seksityötä ja seksiä morali-soivia asenteita. Seksityön käsitetäänkin määrittyvän kyseenalaisemmaksi ja epäkunniallisemmaksi kuin muiden alojen töiden yhteiskunnallisten ja kulttuuristen rakenteiden tukiessa mielikuvia seksityöntekijästä likaisena, paatuneena tai uhrina. Näistä lähtökohdista seksityön voi seksuaalisena normirikkomuksena nähdä uhkaavan hyväksyttävän seksuaalisuuden ja naiseuden rakennetta sekä hyväksyttävän työn mallia.

Seksityöhön liitettyjä merkitysmaailmoja haastetaan aineistossa muun muassa rinnastamalla seksityötä muihin opintojen aikana tehtyihin töihin, joita arvostellaan pienempien tienestien

ja vaativampien työaikojen lisäksi henkisesti ja fyysisesti kuluttavina. Tällaisia piirteitä sisältäviä töitä nimitetään jopa paskaduuneiksi siinä, missä seksityö näyttäytyy vähemmän stressaavana ja ajallisesti suotuisana valintana.²⁶ Osalla nämä ennen seksityötä tai sen rinnalla tehdyt työt korostavat seksityön järjestyttävyyttä ja sopivuutta opintojen aikaiseksi työksi, vaikka samalla tiedostetaan myös seksityön voivan muuttua ajallisesti haastavaksi ja stressaavaksi.

Pimeissä hommissa tänäänkin tienasin puolessa tunnissa enemmän, kuin koko iltavuoron aikana virallisissa töissä. Tuntuu rahan puolesta turhalla käydä normityössä, mutta pakko se on, että saa ansioluetteloon sisältöä ja vanhana eläkettä.²⁷

Teen kokopäiväduunia, josta palkkaa saan noin 1000e kuussa. Lisätienestejä hankin siis satunnaisesti aina jos rahaa tarvitsee. Suuremmat laskut, lainanlyhennykset, isommat ja pienemmät hankinnat tms. kustannan sitten näitä pimeitä hommia tekemällä. Joskus mietin, että minkä hiton takia edes teen oikeita töitä kun tienaan hutsuilemalla kuudessa tunnissa jo yli koko kuukauden palkan verran.²⁸

Työhistoriaan jäävien tyhjien aukkojen pelossa raskaita matalapalkkaisia töitä kuitenkin tehdään mahdollisuuksien mukaan seksityön rinnalla. Toisaalta aineistossa korostetaan, miten kesätöiden ja muiden töiden saaminen opintojen ajaksi saattaa olla vaikeaa eikä aina ylipäättänsä ollut mahdollisuuksia tehdä muita töitä seksityön rinnalla. Muiden alojen töiden jatkamisella seksityön ohella pyritään myös välttämään kaikkien tienestien jääminen seksityön varaan, jolla halutaan muun muassa korostaa työhön liittyvää vapauden ja rentouden aspektia. Näillä keinoilla halutaan pitää kiinni siitä, ettei työminä valtaa liian suurta osaa elämästä eikä suhtautuminen seksiin muutu liian työkeskeiseksi.

Samalla kun tiedostetaan seksityöhön liittyvät riskit omien rajojen ylläpitämisen ja hyvinvoinnista huolehtimisen suhteen, muiden alojen töihin liittyviä huonoja kokemuksia asiakkaiden asiattomasta käytöksestä työpaikkakiusaamiseen käytetään vahvistamaan kuvaa seksityön kelvollisuudesta työvalintana²⁹. Tällai-

set rajanvedot ja seksityöhön liitettujen mielikuvien kyseenalaistamiset toimivat merkityks maailmojen haastamisen lisäksi ammatillisen diskurssin välineenä. Tällöin ymmärretään seksityöhön sisältyvän heikkouksia siinä missä muihinkin töihin ja nämä puolet tiedostaen tehdään harkittuja ammatillisia valintoja. Opiskelijoiden tekemässä seksityössä ilmenee aktiivinen toimijuus, jossa työnteon keskiössä on henkilökohtaisten valintojen puntaointi. Tällainen luonnehdinta käy hyvin yksin sen kanssa, mitä seksityötä tutkineet historioitsijat ovat todenneet historiallisesta seksityöstä ilmenevän; vaikka seksityöntekijä olisi heikossa asemassa, se ei silti tee hänestä kyvytöntä ymmärtämään työhönsä liittyviä valintoja³⁰.

Keskusteluun seksityöntekijän ammatillisuudesta sisältyy myös ammattilaisen ja amatöörin välistä rajanvetoa, joka on kuitenkin monilta osin vaikeasti toteutettavaa. Ammattilaisen ja amatöörin tai harrastelijan tarkkarajaisia määritelmiä ja ylipäättänsä seksityötä koskevia mielikuvia kyseenalaistetaan sekä suhteutetaan omaan positioon alalla.

Huoratessani ilmoittelin vaan yhdellä sivulla, joka ei ollut Sexwork. Sinne ilmoituksen laittaminen tuntui niin pelottavan ammattimaiselta. Tuntui, että olen niin amatööri, etten kehtaa... Jos asiakkaat odottavat sitten jotain ammattitaitoista hupakkoa, jolla on verkkosukkahousut jalassa, hahah! Helpompi oli laittaa ilmoitus toiselle sivustolle, missä vahingossa voitiin luulla tavalliseksi seuran etsijäksi.³¹

Kyseenalaistamista tapahtuu ensinnäkin omaa harrastelijamaisuutta korostamalla tehden tällä tavoin rajanvetoa ammattimaisina nähtyihin seksityöntekijöihin. Tätä tapahtuu erityisesti tuomalla esiin oman työuran lyhyyttä suhteessa alalla pidempään olleisiin seksityöntekijöihin, joiden koetaan olevan monipuolisemmin alalle perehtyneitä. Toisaalta seksityötä tuodaan esille nimenomaan palveluammattina muiden joukossa, jolloin ammattimaisesti toimivien seksityöntekijöiden korostetaan olevan aivan tavallisia ihmisiä. Kummallakin tavalla sekä rakennetaan omaa työidentiteettiä että vastustetaan vakiintuneita tapoja, joilla sek-

sityöntekijöitä yhteiskunnassa tarkastellaan. Niitä ei hyödynnetä vain sen perusteella, kokeeko seksityöntekijä itsensä ammattilaiseksi vai amatööriksi, vaan niitä esiintyy aineistossa riippumatta siitä, miten hän itsensä ammatillisesti määrittää. Usein näitä eri lähestymistapoja ammattimaisuuteen myös käytetään rinnakkain ja eri puheenvuoroihin sovitellen.³²

Normaalipäivinä miesten tapaaminen on tuntunut hyvältä, normaalilta, jopa arkiselta. En nyt sano että huoraaminen on alkanut tuntua tylsältä, mutta kyllä se alkuaikojen jännitys on tiessään. Sanoisin että se on kuitenkin vain hyvä asia, kokemus on nimittäin tuonut rutkasti itsevarmuutta ja *koen olevani ”ammattilainen”*.³³

Seksityötutkimuksessa ammattimainen työskentely voidaan määrittää myös muun muassa verojen maksamisen ja toiminnimen perustamisen kautta³⁴. Omassa aineistossani ammattimaisuus kuitenkin rakentuu työuran pituuden tai esimerkiksi hierontatekniikkoja sisältävän asiantuntevan työkokemuksen kautta³⁵. Ammattimaisuus ja amatööriys saattavat lisäksi näyttäytyä ennemminkin skaalana kuin kahtena erillisenä kategoriana. Tällöin itsestä saatetaan puhua ”ammattilaisena”, jolloin ei enää nähty itseä täysin amatöörinä, mutta ei vielä täysivaltaisena ammattilaisenaakaan.³⁶ Oman ammattimaisuuden suhteen voidaan kokea, että ollaan amatööri tiettyjen palveluiden suhteen, mutta muilta osin jo ammattimainen seksityöntekijä. Esimerkiksi dominapalveluiden kaltaisten erityispalveluiden kohdalla tehdään rajanvetoa pidempään alalla olleisiin, joiden nähdään työkokemuksella saavuttaneen ammattilaisen nimikkeen siinä, missä itse vähäisemmällä kokemuksella ei tätä ole vielä ansainnut.³⁷

Ammattimaisuuteen ja amatööriyteen liittyvät määrittelyt halutaan paikoitellen myös kokonaan sivuuttaa, jolloin omaa asemaa kaupallisen seksin kentällä varten luodaan ammattilainen–amateur-jaottelun tilalle aivan uusi määritelmä esimerkiksi osa-aikaduunariudesta, joka puolestaan sitoo seksityötä yhteen muun muassa matalapalkkaisten alojen kanssa.³⁸ Myös historiallisesti oletus ammattimaisista seksityöntekijöistä ei aina pidä

paikkaansa, vaan on ollut tavallista, että seksityötä on tehty muiden työväen töiden ohella³⁹.

Riippumatta siitä, millaisilla työn tai ammattimaisuuden tason määritelmillä seksityöntekijät aineistossani itseänsä kutsuvat, yhdistää heitä ammatillisuuden korostaminen⁴⁰. Ammatillisuuden kokemus ei kuitenkaan ole täysin yhteneväinen, vaan siihen sisältyy erilaisia tulkintoja ja merkityksenantoja. Suurelta osin se kuitenkin rakentuu asiakaspalveluasenteen kautta, jolloin seksityö nähdään asiakaspalvelutyönä. Ammatillisuutta saatetaan tällöin mitata sen perusteella, miten hyvin kokee onnistuvansa asiakaspalvelijana. Tässä yhteydessä korostetaan myös sitä, miten seksityössä myydään palveluita ja miten työhön on tärkeää suhtautua ammatillisesti.⁴¹

En välttämättä ole kaikissa tilanteissa edes läsnä ”omana itsenäni”, vaan mahdollisen torjunnan ottaa vastaan tuote- tai työ-minä. Siten torjunta tai ikävä kommentti ei mielestäni koske ”aitoa minua” vaan ”tuotetta” jota myyn, *eikä kommenttia täten tarvitse ottaa henkilökohtaisesti*.⁴²

Ammatillisuus ja asiakaspalveluasenne kytkeytyvät merkittävästi työn ja siviilielämän erotteluun, jolloin seksityön parissa korostetaan toimittavan työminän roolissa asiakaspalvelijana ja palvelun myyjänä, ei siviilihenkilönä. Liiallinen siviiliminään nojaaminen ei palvele asiakasta saati työntekijää, vaan siviilielämän erottelu työstä koetaan osaksi ammatillista suhtautumista. Seksityön hahmottaminen työnä tai tuotteena jopa ikään kuin sisällyttää niin kutsutun aidon minän siviilielämän puolelle⁴³. Tällä erottelulla varmistetaan omien rajojen ylläpitämistä ja omasta hyvinvoinnista huolehtimista, jolloin myös esimerkiksi työssä ilmenneet epäasialliset kommentit rajataan koskemaan asiakaspalvelijaminää sen sijaan, että ne loukkaisivat henkilöä kokonaisuudessaan.⁴⁴

Asiakaspalveluasenteen ja elämän eri osa-alueiden erottelun kautta seksityössä yhdistyy fyysinen läheisyys, emotionaalinen etäännyttäminen sekä kylmyydestä ja pidättäytyväisyydestä pois suuntautuminen. Samalla kun asiakaspalvelijana pyritään huo-

mioimaan asiakas ja suhtautumaan häneen lämpimästi ja kunnioittavasti, sisältyy asiakastilanteisiin eräänlainen itsensä etäännyttäminen. Etäännyttämisen lisäksi seksityössä kuitenkin korostuu kalsean ja kylmän vaikutelman välttäminen, minkä vuoksi seksityö ymmärretään emotionaalisesti vaativana työnä.

Tällainen työhön suuntautuminen linkittyy esittämisen kokemuksiin, joiden koetaan sisältyvän seksityöhön palveluammattina. Tässä yhteydessä seksityön havaitaan muistuttavan asiakaspalvelutöiden lisäksi hoivatöitä ja muita töitä, joissa kosketaan asiakkaan kehoon, kuten hierontaa. Tällainen työ nähdään henkisen ja sosiaalisen puolen lisäksi fyysisenä ja ruumiillisena, mutta ei välttämättä henkilökohtaisena. Asiakkaan kehoa siis tarkastellaan ja kosketaan työminän kautta, ei siviiliminänä, jolloin selkeytetään työn ja siviilielämän rajanvetoa ja rakennetaan ammatillisuutta. Tätä kautta seksityö rinnastuukin nimenomaan muiden alojen töihin, ei siviilielämän intiimisuhteisiin, joista seksityö erotetaan emotionaalisten tekijöiden lisäksi siksi, että työssä tapahtuvaa fyysistä ja henkistä läheisyyttä määrittää sen maksullisuus. Tässä mielessä seksityö on tärkeä ymmärtää työnä eikä ensisijaisesti seksin kautta peilaten.

Esittämisen ja suorittamisen kokemusten kuvataan aineistossa rakentavan toiminnalliset raamit asiakaskohtamiselle sen lisäksi, että ne selkeyttävät subjektipositioiden paikkoja. Seksityöntekijät voivat siis näillä keinoilla korostaa asiakaskohtaamisten työkeskeistä positiointia ja vastavuoroisesti rajata siviilielämän positioita tilanteiden ulkopuolelle. Osa aineiston seksityöntekijöistä kuvaa asiakaskohtamisiin liittyvää seksiä ja läheisyyttä jopa roolitteluna, pelaamisena, esiintymisenä ja näyttelynä. Erityisesti roolileikkejä tarjoavan seksityöntekijän kohdalla näyttelyn ja roolien merkitys korostuu, kun seksityössä tapahtuvan esittämisen ja suoriutumisen havaitaan muistuttavan roolipelaamista.⁴⁵

Etäännyttäminen ja ammatillisuus näyttäytyvät myös erilaisina tapoina orientoitua työhön. Seksityötutkimuksessa on havaittu seksityöhön liittyvän konkreettista naamioitumista ja työnimien käyttämistä, joilla turvallisuudentunteen lisäksi rakennetaan työminää⁴⁶. Työnimien käyttäminen oman nimen sijasta on yleistä

omassa aineistossani, mutta pukeutumiseen ja laittautumiseen suhtaudutaan ennemminkin työvaatteiden kannalta kuin naamiotumisena. Työvaatteiden kuvaillaankin olevan seksikkäitä, vietteleviä tai huolella valittuja. Pukeutumisen lisäksi asiakastilanteisiin liittyy huolellinen laittautuminen ja peseytyminen sekä ennen työtä että sen jälkeen.⁴⁷ Nämä lähes rituaalinomaiset toimet orientoivat työhön erottaen siviiliminän työminästä ja näyttävät ammatillisuuden ja asiakaspalveluasenteen rakentamisena.

Se on kans, että se on sun työpaikka. Et sä halua hengailia sun työpaikassa. Kyllä mulla on nytkin, että mulla on työpöytä erikseen ja mulla on ruokapöytä erikseen.⁴⁸

Ammatillisuutta toteutetaan myös työskentelytilojen valinnan kautta erityisesti niissä tilanteissa, joissa työtä tehdään oman kodin ulkopuolella niin sanotusti outcallina. Outcallina työskentelyä suositaan etenkin kumppanin tai lasten kanssa asuessa, mutta sitä perustellaan myös työn rajaamisella omaan erilliseen paikkaansa. Oma koti pyhitetään tällöin siviilielämälle, kun taas työ vaatii oman työskentelytilansa. Tämä eronteko rinnastetaan aineistossa siihen, miten työpöytä ja ruokapöytä pidetään erillisessä käytössä.⁴⁹

Aineistossa kuitenkin ilmenee myös omassa kodissa työskentelyä incallina, jota perustellaan pragmaattisesti muun muassa työmatkoihin kuluvan ajan poistamisella, jolloin ajankäyttö helpottuu entisestään⁵⁰. Asiakkaalla ei tietenkään näissä tilanteissa ole rajatonta käyttöoikeutta työntekijän kotiin, vaan usein työskentelytilaksi rajataan vain tietyt huoneet tai tilat⁵¹. Sekä incallina että outcallina työskentelyä perustellaan myös korostamalla työskentelytilan turvallisuutta ja omaa työskentelymukavuutta⁵².

Opiskelijoiden tekemä seksityö normirikkomuksena

Ammatillisuuden painottamisesta ja seksityön valintaan liittyvien perusteluiden monipuolisesta reflektoinnista huolimatta

seksityötä tekevät opiskelijat eivät aina koe yleisen asenneilmapiirin suhtautuvan hyväksyvästi heidän työtänsä kohtaan. Sen sijaan he kuvaavat suomalaisessa yhteiskunnassa vallitsevan ajatusmaailman, jossa seksityötä on vaikea nähdä vapaaehtoisena valintana, jos siihen sisältyy vähänkään taloudellisia perusteita. Tällaista suhtautumista kritisoidaankin aineistossa moralisoivaksi ja todetaan, miten loppujen lopuksi mitä tahansa työtä usein tehdään taloudellisista syistä.⁵³

Seksityön kohdalla rahantarve kuitenkin yhdistetään helposti pakotettuun seksityöhön, jolloin seksityöntekijä leimataan vähintäänkin olosuhteiden uhriksi. Toisaalta opiskelijoita myös kritisoidaan helpomman elannon hankkimisesta, jota pidetään erityisen sopimattomana perusteena tehdä seksityötä. Työn voi tässä mielessä nähdä olevan muutakin kuin keino elannon hankkimiseen; se on lisäksi ollut sosiaalisen ja kulttuurisen hyvinvoinnin mitta, jolla ihminen nivotaan osaksi yhteisöänsä⁵⁴. Tässä mielessä työhön ja etenkin tietyille sukupuolille sopivaan työhön liittyvät normit ja uskomukset elävät sitkeästi, ja esimerkiksi kunnian käsite ja seksuaalisuuden kontrolli ovat tiukasti kiinnittyneitä sukupuoliseen työnjakoon⁵⁵. Kunnia ei välttämättä viittaa vain seksuaaliseen kunniaan, vaan myös asemaan yleisesti hyväksytyinä yhteisön jäsenenä. Työnjakoon ja hyvän maineen säilyttämiseen liittyvät uskomukset ja normit eivät kulu ajan saatossa ja työkuulttuurin muuttuessa itsestään pois, vaan ne voivat löytää uutta elinalaa diskursseissa ja mielikuvissa.⁵⁶

Seksityöntekijöiden uhriuttamisen taustalla vaikuttaa seksityötä koskeva asenneilmapiiri, joka kytkeytyy valtarakenteita tuottaviin kulttuurisiin merkityksiin. Valtarakenteet vaikuttavat suuren mittakaavan asioiden lisäksi pienissä arkisissa kulttuurisissa itsestäänselvyyksissä, joita tarkastelemalla on mahdollista päästä käsiksi marginaalin ja hegemonian diskursseihin sekä eritoten siihen, miten asioista rakennetaan normaalista poikkeavia⁵⁷. Uhriuttamisen lisäksi seksityötä tekevä voidaan yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin rakenteisiin nojaten esittää likaisuuden tai paatuneisuuden näkökulmasta, jolloin seksityötä tekevän arvostelu kykyä ja päätäntävaltaa suhteessa omiin valintoihin pyritään

kyseenalaistamaan⁵⁸. Kirsi Vainio-Korhonen kuitenkin korostaa, miten seksityöntekijöihin kohdistuva hyljeksintä ja asenteiden koveneminen on 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa tapahtuneiden yhteiskunnallisten muutosten vaikutusta. 1800-luvun alkupuoliskolla seksityöläisyys ei ollut samalla tavalla stigman alaista kuin myöhemmin, jolloin esimerkiksi aviottomien lasten ja naimattomien naisten paheksunta lisääntyi porvarillisen ydinperheihanteen yleistyessä.⁵⁹

Musta tuntuu, että se on kans semmoinen vallitseva käsitys, että se on ala-arvoista työtä ja se on semmoista työtä, mistä kukaan ei voi olla ylpeä. Tai se ei oo mikään saavutus. Se ei ole hienoa. Ja se on tabu sen takia, että se voi olla vähän likaista molempiin päin, että jos sä olisit asiakas niin, mikä sä oot, kun sä ostat seksiä, ja se, että sä tarjoat seksiä. Siitä ei just puhuta, niin sitten se on vähän omituista ja jos joku on omituista, niin se on kiellettävää.⁶⁰

Yhteiskunnassa vallitsevat rakenteet ja asenneilmapiiri määrittävät uhriuden, likaisuuden ja paatuneisuuden diskurssien kautta kaupallisen seksin alan työt kyseenalaisemmiksi ja vähemmän arvostettaviksi kuin muiden alojen työt. Samalla hahmotellaan raamit sille, mitä ensinnäkin pidetään normaalina ja hyväksyttävänä työnä. Lisäksi luodaan kuvaa siitä, kenen on hyväksyttävää työskennellä kaupallisen seksin parissa ja millaisista syistä. Aineistossani ilmeneekin, miten julkisessa keskustelussa seksityöltä kielletään kunniallisen ammatin asema, koska sillä ei ole sijaa tutkinnoissa ja instituutioissa⁶¹. Tämä asettelu erottaa seksityön niin kutsutuista oikeista töistä ja vahvistaa sukupuolittuneiden stereotyyppien mukaisesti kuvaa seksityöstä epäkunniallisena työnä, jota tekevät epäkunnialliset naiset. Seksityöntekijöitä kohtaan voi siis kuulla samanlaisia epäkunniallisuuden ja moraalittomuuden kaikuja kuin 1800-luvun alun asiakirjoissa⁶².

Kaupalliseen seksiin liittyy runsaasti asenteita ja käsityksiä, jotka kumpuavat muun muassa historiallisista, uskonnollisista, kulttuurisista ja yhteiskunnallisista vaikutteista. Kaupallista seksiä, seksuaalisuutta, naiseutta ja työtä koskevat merkityssisällöt kuvastavat, millaisia ovat oikeanlainen työ, hyväksyttävä seksu-

aalisuus tai naiselle sopivat roolit. Merkitysten rakentuminen ei koskaan ole kontekstista ja kulttuurisista käytännöistä irrallista, vaan seksityön taustalla vaikuttaa sen kulttuurihistoriallinen kehys, joka sisältää muun muassa seksuaalisuutta ja naiseutta koskevaa arkiajattelua sekä uskontoon ja uskonnollisuuteen pohjautuvia moraalikysymyksiä⁶³. Kulttuurista kontekstia ja valtarakenteita ei havainnoida vain seksityön ulkopuolelta, vaan myös seksityötä tekevät itse ottavat kantaa diskursseihin työstä, seksuaalisuudesta ja naiseudesta⁶⁴.

Suvi Lensu on havainnut, miten erityisesti seksityötä tekevät äidit kritisoivat painokkaasti äitiyden ja seksityön yhdistämiseen liittyviä asenteita ja oletuksia. Ympäröivän yhteiskunnan koe-taankin leimaavan seksityötä tekevän äidin huonoksi äidiksi, ja äitiyden kuvataan syventävän seksityöhön liittyvää stigmaa ja kielteisiä asenteita.⁶⁵ ”Siitä tulee heti voimakkaampi semmoinen, että vittu, mikä halpa lunttu” tiivistetään haastattelussa kertoessa, millaisen lisäleiman äitiys tuo seksityötä tekevälle opiskelijalle⁶⁶. Seksityötä tekevä äiti on erityisen leimallisessa ja tuomittavassa asemassa. Epäsoveliaan työn ja epäkunniallisen naiseuden lisäksi kannettavana on tällöin myös huonon äidin leima.

Tarkasteltaessa seksityötä tekeviä naisia ja heitä koskevia asenteita voi naiskuvien ja naisen seksuaalisuuden havaita näyttäytyvän silminnähtävästi kaksijakoisena. Naiseuteen ja naisen seksuaalisuuteen liittyy seksityönkin ulkopuolella kunniallisuuteen ja soveliaisuuteen kytkeytyvä jako hyviin ja huonoihin naisiin, jota luonnehditaan myös huora ja madonna -jaotteluna, jonka ääripäät ovat hyveellinen äitihahmo ja paheellinen sopimattomalla tavalla seksuaalinen nainen⁶⁷. Jaotteluun sisältyy oletus naisen näkemisestä seksuaalisuutensa ja maineensa kautta sekä tähän sisältyvästä moraalisesta vastuusta, joka kulminoituu erityisesti äitiyteen sisältyvien odotusten kohdalla⁶⁸. Tässä asetelmassa seksityöntekijä manifestoituu huonon naisen arkkityyppinä, synnillisenä ja epäsoveliaana.

Seksityön ja seksityöntekijän arkkityyppin voi tältä pohjalta havaita muovaavan myös tavoiteltavan naiseuden sekä sopivan seksuaalisuuden ja seksin kuvia tarjoamalla vertailukohtaksi

kielletyksi, likaiseksi, epänormaaliksi tai poliittisesti epäkorrektiksi määriteltävän seksin ja seksuaalisuuden. Seksityö seksuaalisena normirikkomuksena uhkaa samalla hyväksyttävän naiseuden, seksuaalisuuden ja seksin rakenteiden vakautta. Seksityö voi seksuaalisena normirikkomuksena saavuttaa jopa tabumaisen aseman ja sisältää pyhään, kiellettyyn ja epäpuhtauteen liittyviä mielikuvia, jotka eivät rajoitu vain seksityötä tekeviin henkilöihin tai heidän tekemäänsä työhön, vaan heijastuvat laajemminkin sukupuolia, seksiä ja seksuaalisuutta koskeviin kategorioihin, normeihin ja valta-asetelmiin⁶⁹.

Seksityön voikin ymmärtää tässä mielessä Douglassin ajatuksiin nojaten selkeisiin kategorioihin ja järjestelmään sopimattomana likana. Douglas kuvaa, miten ympäröivistä vihjeistä rakennetaan kaavamaisilla hahmotustavoilla vakaata maailmaa ja miten ihmisen luokitellessa ja järjestäessä asioita omille paikoilleensa oheistuotteena syntyy järjestelmään ja kategorioihin sopimattomia liaksi kutsuttavia elementtejä. Liialla ei nykypäivän seksityön kontekstissa tarkoiteta välttämättä konkreettista likaisuutta tai epäpuhtautta, vaan ennemminkin symbolista likaisuutta tai epäpuhtautta, joka kytkeytyy ennako-oletuksiin ja asenteisiin.⁷⁰

Siitä huolimatta, että lika näyttäytyy järjestystä uhkaavana, järjestystä myös ylläpidetään lian avulla muun muassa vetämällä rajoja ja rankaisemalla niiden rikkomisesta⁷¹. Käytännössä tämä voi ilmetä uskomuksina, joilla pidetään yllä normeja ja moraalisia arvoja. Seksityö ei kosketa vain seksiin tai seksuaalisuuteen liittyviä kategorioita, vaan sitä sivuavat myös muun muassa työtä ja sukupuolten välisiä suhteita käsittävät kategoriat. Näissä kategorioissa seksityö hahmottuu sekä ristiriitoja aiheuttavana elementtinä että selkeisiin kategorioihin sopimattomana asiana.

Seksityö esimerkiksi työnä rikkoo työn kategorioita olemalla usein pimeänä eli epävirallisesti ilman yritystä, toiminimeä tai verokorttia tehtyä ja jopa läheisiltä salattua⁷². Seksityön rinnalla usein puhutaankin ”oikeista töistä” tai ”normitöistä”, jotka korostavat seksityön kategoriaan kuulumattomuutta. Juuri kategoriaan kuulumattomana seksityö kuitenkin resonoi naisten ansiotyön historian kanssa. Vainio-Korhonen toteaa, miten naisten esite-

ollisen työn näkymättömyyttä on leimannut verotuksen, tilastojen ja ammattikuntien ulkopuolelle jääminen sekä työurien osakaisuus, väliaikaisuus tai kausiluonteisuus⁷³. Samanlaiset menneisyyden kaiut kuuluvat opiskelijoiden tekemässä seksityössä.

Ihan varmasti on pahempi pala, koska yleisen mielipiteen takia mies kun panee naisia on se kova jätkä, mutta nainen tehdessään niin on jakorasia. Huora on vielä enemmän jakorasia ja käyttöesine, jos kärjistetään. Huoriin liittyy myös myytti, ne tuntuvat etäisiltä verkkosukkahousuissa kadun varrelta pyllisteleviltä ulkomaalaisilta, joita näkee leffoissa. Huorissa käyvä mies on taas ihan tavallinen suomalainen mies, joita näkee joka puolella. Sitten kun paljastuu, että joku tavallinen opiskelijatyttö on ollut huora, on se vaan liian suuri ristiriita.⁷⁴

Seksityötä tekevät naiset aiheuttavat ristiriitoja naiseutta, äitiyttä ja opiskelijuutta koskeviin kategorioihin, jolloin heidät helposti leimataan epäkunniallisiksi, epäsoveliaiksi tai moraalittomiksi, tavallisen naisen, äidin tai opiskelijan kategoriaan kuulumattomiksi vieraiksi naisiksi.

Seksityön marginalisointi ja stigmatisointi kytkeytyy siis yhteisölliseen järjestykseen. Douglas nostaa esiin, miten yhteisön sosiaaliseen järjestykseen sopimattomia ihmisiä käsitellään marginaalisina olentoina, jotka voivat uhata yhteisöä, ellei heidän potentiaaliseen uhkaansa puututa yhteisön toimesta esimerkiksi holhoamalla heitä.⁷⁵ Aivan kuin Douglasin esimerkeissä esiin nostettujen vankien ja psyykkisesti sairastuneiden kohdalla, myös seksityöntekijöihin on havaittavissa kohdistettavan samanlaista retoriikkaa. Erityisesti uhriuttamisen ja paatuneisuuden diskursioiden yhteydessä seksityöntekijöitä kuvataan kykenemättöminä ajamaan omaa etuansa ja tekemään itseään koskevia päätöksiä.

Seksuaaliasenteiden muutos

Seksuaalisuus ja erilaiset seksiaktit ja -suhteet ovat huomattavan hierarkisoituneita ja arvottuneita. Suomalaisen seksityön voi ylei-

sen asenneilmapiirin ja seksuaalinormien valossa nähdä rikko-
van sallitun seksuaalisen käyttäytymisen lisäksi tavoiteltavan nai-
seuden, hyväksyttävän työn ja ylipäättänsä soveliaan käyttäytymi-
sen määreitä. Seksin ja seksuaalisuuden ympärillä koetaan olevan
eräänlainen vaikenemisen ilmapiiri, jossa normitettua seksuaa-
lista käyttäytymistä ja seksiin liittyviä merkityssisältöjä määrit-
tävät pyhään, kiellettyyn ja puhtauteen liittyvät mielleyhtymät⁷⁶.
Tämän alleviivataan näkyvän erityisesti romanttisten suhteiden
ulkopuoliseen seksiin kohdistuvina asenteina sekä ylipäättänsä
tavoissa puhua seksistä – tai olla puhumatta.

Seksuaalinormit ja -asenteet eivät kuitenkaan ole muuttu-
mattomia, vaan niille on luonteenomaista muotoutua erilaisten
yhteiskunnassa tapahtuvien muutosten yhteydessä. Seksuaali-
asenteiden onkin todettu vapaamielistyneen ja tasa-arvoistuneen
näkyvästi kuluneiden vuosikymmenten aikana⁷⁷. Asenteiden
vapaamielistymisestä huolimatta suhtautuminen kaupalliseen
seksiin ei ole samalla tavalla muuttunut yleisesti hyväksyväksi,
vaan seksipalveluiden myyminen koetaan suurilta osin sopi-
mattomana käyttäytymisenä⁷⁸. Näissä asenteissa toistuvat sek-
suaalinormien ohella seksityön sukupuolittuneisuus, sukupuolia
koskevat odotukset ja käsitykset hyväksytyistä tavoista ansaita
elantonsa.

Suhtautuminen kaupalliseen seksiin heijastuu myös tapoi-
hin, joilla seksityöntekijöitä representoidaan julkisessa keskus-
telussa⁷⁹. Huomio on usein uhuriuden ja rikollisuuden diskurs-
seissa, joita käsitellään voimakkaita tunteita herättävien tapaus-
ten avulla. Kuva seksityöntekijästä rakentuu tällöin esimerkiksi
syrjäytymisen, taloudellisen ahdingon, ihmiskaupan tai muiden
kaupalliseen seksiin miellettyjen ongelmien kautta. Seksityön-
tekijöiden omaa päätäntävaltaa väheksytään ja erityisesti seksi-
työtä tekevien opiskelijoiden kohdalla korostuva satunnainen tai
harrastelijamainen seksityö ohitetaan. Tällöin kaupallisen seksin
alalla toimivat myös usein niputetaan homogeeniseksi joukoksi.

Seksityöntekijät kuitenkin pyrkivät kyseenalaistamaan ja haas-
tamaan julkisessa keskustelussa toistettua kuvastoa⁸⁰. Kaupallisen
seksin parissa tehtävään työhön viitataan aineistossa aika ajoin

tuomitsevia ja väheksyviä merkityssisältöjä kantavilla käsitteillä, kuten huora ja huoraaminen. Tällaisten ilmausten käyttö ilmentää stigmatisoivien käsitteiden haltuun ottamista, heikentämistä ja jopa karnevalisointia. Niillä on paikkansa erityisesti yhteiskunnan hegemonisten diskurssien kyseenalaistamisessa ja valtakulttuurin säädyttömiksi merkitsemien käsitteiden uudelleenmuo-vaamisessa seksityöntekijöiden omaan käyttöön.⁸¹

Seksityöntekijät myös kieltäytyvät asettumasta uhrin tai paheellisen naisen rooliin. Sen sijaan he korostavat seksityön tekemisen olevan vain yksi osa-alue heidän elämässään, eikä sen tämän vuoksi pidä ajatella määrittävän heitä kokonaisuutena. Seksityöhön kohdistuvan kielteisen suhtautumisen he arvelevat johtuvan pelosta tuntematonta kohtaan.⁸²

Opiskelijoiden kasvava määrä kaupallisen seksin parissa yhdistetään aineistossa taloudellisten tekijöiden lisäksi opiskelijoiden keskuudessa vallitsevaan arvomaailmaan ja asenneilmapiiiriin. Esimerkiksi seksuaalisuutta koskevien asenteiden arvelaan vapaamielistyvän nopeimmin ja laajimmin opiskelijoiden joukossa, jolloin myös seksityötä koskevat asenteet voivat olla hyväksyvämmät opiskelijaväestössä.

Lopuksi

Artikkelissani olen tarkastellut, miten seksityötä tutkiessa avautuu näkymiä historiallista, yhteiskunnallista ja kulttuurista painoarvoa kantaviin merkityksiin, jotka viitoittavat muun muassa hyväksyttävänä nähdyn työn, naiseuden sekä seksuaalisuuden raameja. Opiskelijoiden tekemä seksityö näyttäytyy tässä valossa monilta osin epäkunniallisena tai muuten epäsoveliaana työnä, jota opiskelijan ei ole suotavaa tehdä etenkään parempaa elintasoja tavoitellakseen. Epäkunniallisuus ei myöskään käy yksiin sen kanssa, millaisiin naiseuden, opiskelijuuden ja äitiyden kategorioihin opiskelijoita koetaan normeilla ja asenteilla yhteiskunnassa ohjattavan. Yleinen asenneilmapiiiri koetaankin seksityön ulosulkevaksi ja kangistuneeksi, vaikka nykypäivän seksuaaliasen-

teita voidaan pitää yleisellä tasolla vapaamielistyneinä ja tasa-arvoistuneina.

Huolimatta siitä, että asenteet ovat ajassa ja paikassa paikoitellen hyvinkin nopeasti muuttuvia, seksityötä koskevien asenteiden koetaan laahaavan jäljessä ja kantavan mukanaan historiallisia jäänteitä niin naiseuden ja seksuaalisuuden kuin työnkin suhteen. Monet seksityötä koskevat normit ja uskomukset kantavatkin mukanaan historiallisia vaikutteita, jotka elävät sitkeästi mielikuvissa ja diskursseissa. Niiden muuttuminen vaatisi syvälle juurtuneiden normien työstämistä ja myös historiallisten jatkumoiden ymmärtämistä.

Tabun ja stigman murtaminen vaatiikin normien, uskomusten ja asenteiden käsittelemistä sekä vallitsevien valtarakenteiden uusiksi muovaamista. Erityisesti kaupallisen seksin alalla työskenteleviä opiskelijoita ja äitejä koskevat asenteet ja ennakkoluulot ovat niin syvälle kulttuurisiin käsityksiin iskostuneita ja tietynlaisiin diskursseihin nojaavia, ettei niitä pureta hetkessä.

Seksityötä koskevien mielikuvien ja historiallisten jäänteiden koetaan konkreettisella tavalla voivan nykyhetkessä vaikeuttaa alalla työskentelyä muun muassa aiheuttamalla tarvetta salailuun. Seksityötä koskevilla ennakkoluuloilla sekä paatuneisuuden, likaisuuden ja uhriuden diskursseilla on yleisten asenteiden ja kulttuuristen itsestäänselvyyksien kautta merkitystä siihen, miten muun muassa sosiaali- ja terveystalouden työntekijät, poliitikot ja poliisi suhtautuvat seksityöntekijöihin.

Kielteiseen suhtautumiseen ja asenneilmapiiriin toivotaan aineistossa muutosta avoimemman keskustelukulttuurin kautta, jolloin mahdollistuisi monipuolisempi ja neutraalimpi keskustelu kaupallisesta seksistä ja alalla työskentelevistä. Myös konkreettisten yhteiskunnallisten muutosten perään kuulutetaan. Seksityön juridisella dekriminalisoinnilla katsotaan olevan merkitystä normien lieventymiseen. Vastaavasti julkisessa keskustelussa asenteellisista lähtökohdista käsitellyn kriminalisoinnin nähdään syventävän oletuksia seksityön moraalisisesta vääryydestä sekä työnä että seksuaalisena toimintana.

Viitteet

- 1 Kontula 2005, 19; Skaffari 2010, 22.
- 2 Esim. Kontula 2008; Skaffari 2010; Ranz 2009.
- 3 Esim. Kimpimäki 2009.
- 4 Esim. Lehtonen & Taipalus 2014; Vainio-Korhonen 2018.
- 5 Esim. Apo 1995; Koivunen 1995; Nenola 1986; Näre 1988.
- 6 Kontula 2008, 17, 20.
- 7 Sanders, O'Neill & Pitcher 2009, 13; Willman & Levy 2010, 4.
- 8 Kontula 2008, 33.
- 9 Kontula 2008, 16, 33; Skaffari 2010, 22.
- 10 Ranz 2009, 205.
- 11 Kontula 2005, 28–30; Kontula 2008, 44–46; Sanders, O'Neill & Pitcher 2009, 34; Skaffari & Urponen 2004, 29.
- 12 Ahtiainen 2020, 10–11, 101; Kontula 2008, 34; myös H1, seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu, huhtikuu 2015; H4, seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu, huhtikuu 2015.
- 13 Ahtiainen 2020, 16–19; Kontula 2008, 39, 43–44.
- 14 Kontula 2008, 19; Sanders, O'Neill & Pitcher 2009, 33.
- 15 Ahtiainen 2020, 18; Kontula 2008, 40–42.
- 16 Jokinen, Juhila & Suoninen 1993; Jokinen, Juhila & Suoninen 1999.
- 17 Ahtiainen 2020, 22, 55, 97.
- 18 B1, Opiskelijan satunnaista huoraamista -blogi, 3.8.2018.
- 19 Kontula 2005, 18–19; Skaffari & Urponen 2004, 39, 57.
- 20 Ahtiainen 2020, 98.
- 21 Kontula 2008, 37.
- 22 Kontula 2008, 64; Skaffari & Urponen 2004, 39, 57.
- 23 Kontula 2008, 28–29; Rubin 1989, 278–279.
- 24 Kontula 2008, 81–82; Yle 1.5.2018. ”Seksityötä tekevät miehet jäävät yksin ajatustensa kanssa – Ongelmat samoja kuin naisilla”, Paula Tiessalo.
- 25 Ranz 2009, 204, 208–210.
- 26 H2, seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu, huhtikuu 2015; H4, seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu, huhtikuu 2015.
- 27 B5, nimetön blogi, 23.10.2014.
- 28 B5, nimetön blogi, 27.7.2014.
- 29 B1, Opiskelijan satunnaista huoraamista -blogi, 2.11.2013.

- 30 Vainio-Korhonen 2018, 23.
- 31 B1, Opiskelijan satunnaista huoraamista -blogi, 2.11.2013.
- 32 Ahtiainen 2020, 52; Sanders, O'Neill & Pitcher 2009, 33.
- 33 B2, Lihanäytelmä -blogi, 25.10.2016. Tekstin muotoilut blogin kirjoittajan.
- 34 Toivonen 2018, 22.
- 35 H1, seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu, huhtikuu 2015; H2, seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu, huhtikuu 2015.
- 36 B2, Lihanäytelmä -blogi, 25.10.2016.
- 37 H2, seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu, huhtikuu 2015.
- 38 H4, seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu, huhtikuu 2015.
- 39 Vainio-Korhonen 2018, 239.
- 40 Ahtiainen 2020, 54.
- 41 Esim. B3, Name your price, huoraseni -blogi, 20.9.2015.
- 42 B2, Lihanäytelmä -blogi, 5.5.2016. Tekstin muotoilut blogin kirjoittajan.
- 43 Koken 2010, 50–51.
- 44 B2, Lihanäytelmä -blogi, 5.5.2016.
- 45 B2, Lihanäytelmä -blogi, 3.9.2017; H2, seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu, huhtikuu 2015.
- 46 Similä 2012, 71.
- 47 Ahtiainen 2020, 46, 52; esim. B1, Opiskelijan satunnaista huoraamista -blogi, 25.4.2013; B3, Name your price, huoraseni -blogi, 9.9.2015; B5, nimetön blogi, 19.2.2014.
- 48 H1, seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu, huhtikuu 2015.
- 49 Ahtiainen 2020, 66.
- 50 B2, Lihanäytelmä -blogi, 13.1.2015.
- 51 Ahtiainen 2020, 76; myös H3, seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu, huhtikuu 2015.
- 52 Ahtiainen 2020, 47; myös H2, seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu, huhtikuu 2015; H4, seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu, huhtikuu 2015.
- 53 Ahtiainen 2020, 57; myös H4, seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu, huhtikuu 2015; H5, seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu, huhtikuu 2015.
- 54 Junnila, Laaksonen & Nirrko 1995, 9.
- 55 Peltonen 1999, 46–47.
- 56 Peltonen 1999, 48–49.
- 57 Jokinen, Juhila & Suoninen 1999, 247.

- 58 Ranz 2009, 209, 216.
- 59 Vainio-Korhonen 2018, 31–32, 233.
- 60 H1, seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu, huhtikuu 2015.
- 61 Ahtiainen 2020, 57.
- 62 Vainio-Korhonen 2018, 9.
- 63 Lidman 2015, 54, 208–209; Ranz 2009, 208–210.
- 64 Jokinen, Juhila & Suoninen 1999, 68, 201–202; Jokinen, Juhila & Suoninen 1993 34, 54–56.
- 65 Lensu 2015, 20.
- 66 H2, seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu, huhtikuu 2015.
- 67 Nenola 1986, 11–12; Vuola 1994, 209–210.
- 68 Koivunen 1995, 42; Vuola 1994, 210–212.
- 69 Ranz 2009, 205–206.
- 70 Douglas 2000, 10–11, 48–50, 86–88.
- 71 Douglas 2000, 86–87.
- 72 Ahtiainen 2020, 39.
- 73 Vainio-Korhonen 2001, 190–191.
- 74 B1, Opiskelijan satunnaista huoraamista -blogi, 2.11.2013.
- 75 Douglas 2000, 160.
- 76 Ahtiainen 2020, 81.
- 77 Väestöliitto 2017.
- 78 Väestöliitto 2018.
- 79 Esim. Aamulehti 19.11.2015. ”Virossa autetaan entisiä seksityöntekijöitä löytämään tavallisia töitä”, Hannamari Ahonen; Helsingin Sanomat 13.4.2016. ”Seksin oston kieltäminen tehoaa – prostituoitu on rikoksen kohde, jota on tuettava”, Tanja Auvinen; Suomen Kuvalehti 4.1.2013. ”Onko prostituutio rikos? Oikeusministeriö haluaa lopettaa ilotyttöjen bisnekset”, Laura Koljonen.
- 80 Ahtiainen 2020, 99; myös esim. B4, Tuhannen dollarin tyttö -blogi, 29.3.2016; B5 nimetön blogi, 14.11.2013.
- 81 Ahtiainen 2020, 10–11, 101; Kontula 2008, 214.
- 82 Ahtiainen 2020, 87.

Lähteet ja kirjallisuus

Haastattelut

- H1. Seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu. Huhtikuu 2015. Haastattelija Jaana Ahtiainen. Haastatteluaineisto tekijän hallussa.
- H2. Seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu. Huhtikuu 2015. Haastattelija Jaana Ahtiainen. Haastatteluaineisto tekijän hallussa.
- H3. Seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu. Huhtikuu 2015. Haastattelija Jaana Ahtiainen. Haastatteluaineisto tekijän hallussa.
- H4. Seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu. Huhtikuu 2015. Haastattelija Jaana Ahtiainen. Haastatteluaineisto tekijän hallussa.
- H5. Seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu. Huhtikuu 2015. Haastattelija Jaana Ahtiainen. Haastatteluaineisto tekijän hallussa.

Digitaalinen aineisto

- B1. Opiskelijan satunnaista huoraamista. 2012–2018. Blogi Blogger-blogialustalla. [online]. <http://iloisenatyttona.blogspot.com/>
- B2. Lihanäytelmä. 2014–2018. Blogi Blogger-blogialustalla. [online]. <http://lihanaytelma.blogspot.com/>
- B3. Name your price, huoraseni. 2015–2016. Blogi Blogger-blogialustalla. [online]. <http://maksullinneneti.blogspot.com/>
- B4. Tuhannen dollarin tyttö. 2016–2016. Blogi Blogger-blogialustalla. [online]. <http://tuhannendollarintytto.blogspot.com/>
- B5. Blogi Blogger-blogialustalla. Blogin nimi, julkaisuvuodet ja verkko-osoite poistettu lähdeluettelosta blogin poistamisen jälkeen.

Media-aineisto

- Aamulehti 19.11.2015. ”Virossa autetaan entisiä seksityöntekijöitä löytämään tavallisia töitä”, Hannamari Ahonen. <https://www.aamulehti.fi/a/23224545>.
- Helsingin Sanomat 13.4.2016. ”Seksin oston kieltäminen tehoaa – prostituoitu on rikoksen kohde, jota on tuettava”, Tanja Auvinen, Exit – pois prostituutiosta ry:n toiminnanjohtajan mielipidekirjoitus. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000002895917.html>.
- Suomen Kuvalehti 4.1.2013. ”Onko prostituutio rikos? Oikeusministeriö haluaa lopettaa ilotyttöjen bisnekset”, Laura Koljonen. [Päivitetty 29.11.2013]

<https://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/onko-prostituutio-rikos-oikeusministeri-haluaa-lopettaa-ilotyttöjen-bisnekset/>.

Yle 1.5.2018. ”Seksityötä tekevät miehet jäävät yksin ajatustensa kanssa – Ongelmat samoja kuin naisilla”, Paula Tiessalo. <https://yle.fi/uutiset/3-10177532>.

Verkkosivustot

Väestöliitto (2017): FINSEX: Seksuaaliasenteet. *Väestöliiton verkkosivut*. <https://www.vaestoliitto.fi/artikkelit/finsex-seksuaaliasenteet/>.

Väestöliitto (2018): FINSEX: Maksullinen seksi. *Väestöliiton verkkosivut*. <https://www.vaestoliitto.fi/artikkelit/finsex-maksullinen-seksi/>.

Kirjallisuus

Ahtiainen, Jaana (2020): *Huonoja naisia ja mystisiä olentoja: Subjektipositiot ja naiseuden myyttinen kuvasto opiskelijoiden tekemässä seksityössä*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, folkloristiikka.

Apo, Satu (1995): *Naisen väki. Tutkimuksia suomalaisten kansanomaisesta kulttuurista ja ajattelusta*. Hanki ja jää, Helsinki.

Douglas, Mary (2000): *Puhtaus ja vaara. Rituaalisten rajanvedon analyysi*. Vastapaino, Tampere.

Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1993): *Diskurssianalyysin aakkoiset*. Vastapaino, Tampere.

Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1999): *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Vastapaino, Tampere.

Junnila, Laura, Pekka, Laaksonen & Juha, Nirkko (1995): *Leivän tähden: suomalaisen työn historiaa*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Kimpimäki, Minna (2009): *Haureuden harjoittajista ihmiskaupan uhreihin: Prostituution, parituksen ja ihmiskaupan oikeudellinen säätely*. Lapin yliopistokustannus, Rovaniemi.

Koivunen, Hannele (1995): *Madonna ja huora*. Otava, Helsinki.

Koken, Juline A. (2010): The Meaning of the 'Whore': How Feminist Theories on Prostitution Shape Research on Female Sex Workers. Teoksessa Melissa Hope Ditmore, Antonia Levy & Alys Willman (toim.), *Sex Work Matters: Exploring Money, Power, and Intimacy in the Sex Industry*. Zed Books, London, 28–64.

Kontula, Anna (2005): *Prostituutio Suomessa*. Sexpo-säätiö, Helsinki.

Kontula, Anna (2008): *Punainen eksodus. Tutkimus seksityöstä Suomessa*. Like, Helsinki.

- Lehtonen, Maiju & Taipalus, Sarianne (2014): *"Huora en ole kaikille": diskursiivianalyysi seksityötä käsittelevistä blogikirjoituksista*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, terveystieteiden tiedekunta.
- Lensu, Suvi (2015): *Whore, mother, citizen?: The need for a re-definition of the citizenship of sex workers in Argentina*. Master's Thesis in Latin American Studies. University of Stockholm, Institute of Latin American Studies.
- Lidman, Satu (2015): *Väkivaltakulttuurin perintö. Sukupuoli, asenteet ja historia*. Gaudeamus, Helsinki.
- Nenola, Aili (1986): *Miessydäminen nainen: naisnäkökulmia kulttuuriin*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Näre, Sari (1988): Miestenlehtien myyttinen naiskuva ja miten sitä luetaan. Teoksessa Haavio-Mannila Elina - Kauttu Kyllikki et al. (toim.): *Salattu seksuaalisuus - Seksuaalipoliittinen yhdistys Sexpo ry*. WSOY, Porvoo, 173–191.
- Peltonen, Matti (1999): Työnjako sosiaalisena tilana – Sukupuolenmukaisesta työnjaosta maataloudessa. Teoksessa Raimo Parikka (toim.), *Suomalaisen työn historiaa: korvesta konttoriin*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki, 33–50.
- Ranz, Saija (2009): Vieraimpana naisena. Teoksessa Merja Laitinen & Anneli Pohjola (toim.), *Tabujen kahleet*. Vastapaino, Tampere, 204–225.
- Rubin, Gayle (1989): Thinking Sex: Notes for Radical Theory of the Politics of Sexuality. Teoksessa Carole S. Vance (toim.), *Pleasure and Danger: Exploring female sexuality*. Pandora, London, 267–319.
- Sanders, Teela, O'Neill, Maggie & Pitcher, Jane (2009): *Prostitution: Sex Work, Policy and Politics*. Sage, Thousand Oaks, CA.
- Similä, Jonna (2012): *"Sovrumsterapeut" eller "prinsessan på stjärten"? – säljares emotionella arbete och skyddsmekanismer i sexhandel*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, sosiologia.
- Skaffari, Pia (2010): *Rajat ylittävä prostituutio: Tutkimus naisten kokemuksista pohjoisen itäprostituutiosta*. Lapin yliopistokustannus, Rovaniemi.
- Skaffari, Pia & Urponen, Kyösti (2004): *"Ei vain rakkaudesta, vaan myös...": esiselvitys Lapin seksimarkkinoista ja prostituutiosta*. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja. C, Työpapereita 48. Lapin yliopisto, Rovaniemi.
- Toivonen, Venla (2018): *Uhreja vai asiantuntijoita? Seksialan liitto Salli ja seksin oston kriminalisoinnin prosessi 2002–2006*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, yleinen historia.
- Vainio-Korhonen, Kirsi (2001): Nainen – vanhemman kaupunkihistorian tutkitun sukupuoli. Teoksessa Anu Lahtinen (toim.), *Tanssiva mies, pakinoiva nainen: sukupuolten historiaa*. Turun historiallinen yhdistys, Turku, 184–199.
- Vainio-Korhonen, Kirsi (2018): *Musta-Maija ja Kirppu-Kaisa: Seksityöläiset 1800-luvun alun Suomessa*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

- Willman, Alys & Levy, Antonia (2010): Introduction: Beyond the Sex in Sex Work. Teoksessa Teoksessa Melissa Hope Ditmore, Antonia Levy & Alys Willman (toim.), *Sex Work Matters: Exploring Money, Power, and Intimacy in the Sex Industry*. Zed Books, London, 1–6.
- Vuola, Elina (1994): Eevan ja Marian tyttäret. Kristinuskon naisviha. Teoksessa Sara Heinämaa & Sari Näre (toim.), *Pahan tyttäret: sukupuolitettu pelko, viha ja valta*. Gaudeamus, Helsinki, 209–224.